

Budapesti képeskönyv. Összeállította Genthon István dr. és Nyilas-Kolb Jenő. Kiadta: Somló Béla. 157 lap.

A 199 képből álló könyvet egy egész kis gárda segítette megteremteni «minél hamarább, minél szebben, minél tökéletesebben» — amint az előszóból olvashatjuk. — Valóban a képeskönyv alkotói a legnagyobb lelkesedéssel iparkodtak szépséges fővárosunknak az «arcképét» megörökíteni és nemcsak a multját és jelenét, hanem «hangulatát és ritmusát is egyaránt megmutatni». Kezdik a régi várost ábrázoló metszetekkel (Schedel krónikájának közismert Budájával) és az első, XII. századbeli köemlékkel. A sok szép műalkotás között bemutatják a fővárosi fürdőéletet, sportot, lovaspólót, dunaparti korzót, Gerbeaud-palotát, sőt még a «Gyöngyös Bokréta» szereplőit is. Így aztán érthető, hogy sok minden már nem fért bele ebbe a szép könyvbe. Nem látunk pl. a római korabeli főváros sok érdekes részletéből semmit. Hiába keressük a könyvben Lechner Ödön postatakarékpénztári épületét, vagy az Iparművészeti Múzeum jellegzetes palotáját, bemutatott középületek (pl. Vigadó, Opera) remek freskóit. Sajnos, kimaradtak a fővárosi temetők szépségei is. Ami azonban benne van a könyvben, azt a legteljesebb élvezettel nézegethetjük, anynyira kifejezőek és művésziek a felvételek.

Eltelkintve a bevezető 15 metszet hosszabb szövegétől, a többi 184 kép rövid néhány soros magyarázatát kár volt a könyv végére tenni. Azok elérték volna a képek alatt is. Így elkerülhetőek lettek volna a többször megismétlődő hibák a képek címezésénél, számozásánál, egymásnak ellentmondó magyarázatoknál. Nem említve a becsúszott sajtóhibákat (mint pl. a Szent Jobbnál), már

nagyobb tévedés az a megállapítás, hogy a Bécsikapu-téri evang. templom a XVIII. században épült és többször átalakították, holott ez a kedves templom mindössze alig néhány évtizede létesült.

Nem részletezve egyéb kisebb hiányosságokat (mint pl. a képek nem mindig szerencsés csoportosítását), csak a legteljesebb elismeréssel és örömmel állapíthatjuk meg, hogy a fővárosunkat ismertető nem nagyszámú irodalom a legszebb fővárosi felvételeket tartalmazó képeskönyvvel gyarapodott.

Mesterházi Jenő.

Csöndes Pál: Ifjúság. Budapest. Káldor, 1933.

«Ne bánts, jó Olvasó 'sengéjét édes Mártiusnak» — szól Andreas Gryphius szavával Csöndes Pál, amikor 1913-ban koszorút köt Goethe és más német költők átültetett verseiből. Goethe, Heine, Lenau, Mörike és mások szavait hangolja e kötetben nagy műgonddal és nyelvérzékkel magyarrá. A hivatott műfordító önmegtadadásával merül el a versbe s a fordítói varázslat eszközei közé bevonja a fordított költőkkel egykorú magyar nyelv fanyar és gyermeki bájú szépségeit is. Öreg Reinmar úr szerelmét s Gryphius beteg szomorúságát a XVII. század komor ékú magyar nyelvén leplezgeti.

S most — 20 évvel később — drámai képeket ad ki, hogy néhány éles sugárral belevilágítson abba a tragikus mélységbe, amelynek ifjúság a neve. Christian Günther versétől az *Ifjúság*-ig: 1913—1933! A szóötös individualizmustól a problematikus kollektívizmussig! Nagy út s e két állomás jelképesen mutatja életszemléletünk és létérzésünk fejlődésének utolsó útszakaszát. Ime a l'art pour l'art papjának le kell jönnie a toronyból s a hónapos szoba, a törvényszék és a börtön látomásai

között kell feleletet keresnie a kor problémáira.

Ez a törekvés természetesen, az író költői és nyelvművészi beállított-sága következtében, csak szimptomatikusan jellegű s a műben is megoldás nélkül marad, irányánál és gondolati tartalmánál fogva azonban igen jellemző és figyelemreméltó.

Dr. Tóth Tamás, tiszta ideák harcosa, börtönbe kerül. Az állástalanság útvesztőiben kóborló diplomás fiatalság utcai forradalomban tör ki. Megunta a hazug ígéreteket. Állást és kenyeret követel magának. Ennek a mozgalomnak egyik vezetője dr. Tóth Tamás. Ezért kell lakolnia. Ez a váza a jelenetsorozatnak, amelyet a boldogsággal beteljesedett csöndes öregkor pasztell színű képe zár be.

Merőben érzelmi fogantatású mű ez, melyben a dráma — a jellemek és cselekmények fejlődéséből kirobbanó összeütközés — majdnem teljesen a szavakba sűrűsödik. A szavakat tölti meg forró tartalommal, vibráló árnyalatokkal. Nem dráma ez, hanem egy olyan szöveggönyv, amely mögött, a reszkető és fénylő szavak kótáiban, a mai nyugtalan-ságok muzsikája gomolyog. Ez a felemáság, amely a merőben érzelmi élmény értelmi megmarkolásából, a verssé kívánckozó szavak prózai megkötéséből ered, szokatlan (műfajrepsztő és éppen ezért érdekes) hangot ad az egésznek. S nagy vára-kozást ébreszt valami folytatással szemben, amelynek — az olvasó érzése szerint — erre az előjátékra valamely formában feltétlenül el kell következnie.

Sz. S.

Vitéz Somogyváry Gyula : Virágzik a mandulafa. Singer és Wolfner kiadása.

A szerző neve a legismertebbek közé tartozik a háború utáni Magyarországon. Személye a legkedveltebbek egyike minden rendű és rangú

magyarok előtt. Első regénye meg-rázta az embereket és eltöltötte őket rendíthetetlen lelki tavasszal. Pedig ez a regény a háborus élet egy szörnyű szakasza és hull benne a fiatalság, mint áprilisi havasesős szélviharban a virágszirom. Miért akkor mégis az író és könyve felé áradó hálás szeretet?

Mert Somogyváry Gyula a ma leg-ritkább írófajtából való : a tökéletes írásművészet mellett hitet ad. Meleg hitet, életértelmet és megbékélést a történelmi kérlelhetetlenséggel meg-írt harctéri szörnyűségek ellenére is. Remarque-féle háborus regényt írni, mely kimélyít minden fájót és megdagaszt minden háborúutálatot, köny-nyebb. A háború, valóban irtózatot átok, melytől az emberiség örök nagy eszményeinek hangoztatása nélkül is, egyszerűen természetes élet-ösztönéből retteg mindenki. Ma azon-ban, még csak tizenöt évvel a világ-háború után, tisztán látja a legava-tatlanabb, legbékésebb ember is, hogy meddő és lehetetlen minden pacifiz-mus, hogy a remarquei írások nem lágyítottak meg senkit a világon. Ezer meg ezer irányban eltérhetnek a véleményeink, de a háborúk kérlel-hetetlen elkövetkezésének tudatában egyek vagyunk. Somogyváry regénye ezért korszerű és felemelő, mert fér-fias tisztánlátását nem zavarja meg semmi népszerűsködés és tömegóhaj-nak való hizelgés. Nem militarista és nem pacifista, hanem a világtörvény szól belőle, mely a küzdést paran-csolja ránk, az életet.

Az olasz harctéren látott man-dulafa békíti meg ezzel a világtör-vénnyel : a mandulafa kivirágzik a tavasz kürtjére, elsőnek hajt ki min-den virágok között ; és aztán egy éjszakán lehull csaknem az egész virágcsoda róla. Ami lehull, virág-ként hull le, fiatal varázsban. Ami rajta marad, kopott, szürke termés lesz, csontpáncélt ölt magára. Ke-